

Fra Lyngby Hovedgade til Ermelunden

Fra Lyngby Hovedgade ved Lyngby Kirke fører kanalstien i bunden af den engang vandfyldte Fæstningskanal hen til Toftebæksvej ved hjørnet af Lyngby Storcenter. Herfra fortsatte den langs Lyngby Storcenter, hvor den har givet navn til Kanalvej. Der er stadig en tydelig sænkning i terrænet hen til hjørnet af Klampenborgvej og Kanalvej. Her fra førte kanalen i en lige linie til Ermelundsvej langs den nuværende Ermelundssti og Haveforeningen Ermelunden.

Postkortet fra omkring 1915 forestiller ikke et "Aaparti ved Frederiksdal", som teksten lyder, men Fæstningskanalen med Toftebæksvejs bro i baggrunden. På dette sted fører i dag Kanalstien mellem Lyngby Hovedgade og Lyngby Storcenter.

Første Verdenskrig og befæstningens nedlæggelse

Ved første verdenskrigs udbrud blev befæstningen og dens mandskab på 70.000 mand sat i alarmberedskab. Man ventede at krigen kunne brede sig til Danmark, og man var indstillet på at forsvare sig. Befæstningen var ganske vist ikke længere helt moderne, fordi de største kanoner nu kunne skyde længere end afstanden mellem Vestvolden og Københavns centrum. Men Lyngbyfortet for eksempel var både større og mere moderne end de nordfranske og belgiske forter, der faktisk viste deres effektivitet under krigen.

Der blev imidlertid ikke krig i Danmark, og oversvømmelse blev aldrig afprøvet. I 1920 vedtog Rigsdagen at nedlægge landbefæstningen, fordi den teknologiske udvikling under Første Verdenskrig havde gjort den forældet. Det betød ikke at fæstningsanlæggene forsvandt, selv om dele af dem blev sløjfet og materialer fjernet og genanvendt. Store dele af Københavns Befæstning ligger der endnu, og da anlæggene i mellemtiden er blevet indkapslet af Storkøbenhavns bebyggelse, udgør de i dag rekreative oaser i storbyen.

Fæstningskanalens fremtid

I 1986 blev de tilbageværende dele af Københavns Befæstning fredet. Ikke desto mindre er anlæggene til stadighed truet af indgreb i form af bebyggelse, vejanlæg og andet. Derfor er Fæstningskanalens Venner stiftet i 1999. Det er et af foreningens mål, at Fæstningskanalen skal genskabes i sit forløb gennem det centrale Kongens Lyngby, som et smukt og forfriskende indslag i byens stadigt tættere bebyggelse.

Udgivet af foreningen

Fæstningskanalens Venner

v/ Hans Nielsen, Kastanievej 4 B, st., 2800 Kgs. Lyngby
Tlf. 4588 9455

hans@nielsen.mail.dk, www.faestningskanalen.dk

Uddrag af foreningens vedtægter:

Foreningens formål er at arbejde for at bevare og genskabe de kulturhistorisk værdifulde mindesmærker, som Fæstningskanalen og oversvømmelsesområderne fra Frederiksdal til Klampenborg repræsenterer. Fæstningskanalen og oversvømmelsesområderne er en del af Københavns Landbefæstning og er anlagt 1886-1894.

Tekst: Bestyrelsen efter grundlag af Jeppe Tønsberg
Fotos: Byhistorisk Samling, Lyngby-Taarbæk Kommune
Layout: Peer Skaarup
Tryk: Sorgenfri Tryk A/S
Udgivet første gang i 2000 og genoptrykt i 2006 med støtte fra Nordea.

FÆSTNINGSKANALEN

Slusen ved Lyngby Hovedgade 1890

Fæstningskanalens Venner

FÆSTNINGSKANALEN i Kongens Lyngby – en del af Københavns Befæstning

Fæstningskanalen er en del af Københavns Befæstning og navnet på den kanal, som i årene 1886-88 blev gravet fra Furesøen til Ermelunden, for herigennem at kunne levere vand til en række planlagte oversvømmelsesområder. Kanalen er fuldstændigt bevaret fra Furesøen til Lyngby Sø og fra Lyngby Sø til Lyngby Hovedgade. Det er den kanal, som Båd-fartens både benytter i sommerhalvåret, og som mellem Furesøen og Lyngby Sø kaldes Mølleåen, selv om åen altså her har sit løb i en kanal.

Indtil 1920 fortsatte Fæstningskanalen under Lyngby Hovedgade til en sluse, hvor nu kanalstien begynder ved parkeringspladsen syd for Lyngby Kirke. Fra denne sluse (forsidefoto) fortsatte kanalen med et lavere vandspejl under Toftebæksvej og Nærumbanen (Klampenborgvej var endnu ikke anlagt) til Ermelunden. Her sluttede den ved en sluse under broen, der førte Ermelundsvej over en gennemgravning af Ermelundsbakken. Der var vand i kanalen frem til denne sluse, men tørt på den anden side, for slusen skulle kun åbnes i tilfælde af krig.

Udsnit af Generalstabens kort over Københavns Befæstning 1901

Befæstningens anlæggelse

Førhistorien skal søges i de for Danmark uheldige krige i 1807 og 1864. I 1807 havde den engelske hær omtrent uhindret kunnet marchere frem til København og bombardere byen til overgivelse. I 1864 havde Tyskland tilføjet Danmark et sviende nederlag. Hvis Danmark igen kom i krig med Tyskland, ville vi kun kunne forsvare en lille del af vores territorium imod overmagten. Man valgte derfor at satse på et effektivt forsvar af København, der således ville kunne forsvares, indtil Danmark måske kunne få hjælp fra andre lande. Den tænkte fjende var Tyskland - en af de mulige forbundsfæller var England.

Forsvarssagen og befæstningen af København blev hovedstridspunktet i dansk indenrigspolitik i 1880'erne og begyndelsen af 1890'erne. Perioden kaldes provisorietiden, fordi den konservative regering under konseilspræsident J. B. S. Estrup gennemtvang opførelsen af befæstningen med provisoriske (foreløbige) finanslove. Derimod protesterede oppositionspartiet Venstre, der navnlig repræsenterede landbefolkningen. I 1894 blev der indgået et forsvarsforlig, hvor Venstre accepterede den nu færdigbyggede befæstning mod et løfte om, at den ikke udbygges yderligere og nedlægges i 1922.

Fæstningskanalen under udgravning ved Lyngby Hovedgade 1887

Hvad var Fæstningskanalens formål?

Københavns Befæstning var opdelt i 4 fronter: Vestfronten bestod af Vestvolden, som er en befæstet vold med en vandfyldt grav foran - fra Køge Bugt ved Avedøre til Utterslev Mose.

Sydfronten bestod kun af Christianshavns Vold, indtil også Amager blev befæstet under 1. Verdenskrig.

Østfronten (Øresundskysten) omfattede en række kystforter og batterier ved Øresund fra Dragørfort i syd til Taarbækfort i nord. Hertil forter til havs.

Nordfronten bestod forrest af en række fritliggende forter, bl. a. Garderhøjfort, Lyngbyfort og Fortunfort. Bagved lå en række ligeledes fritliggende batterier. Disse forter og batterier skulle i tilfælde af krig forbindes med skyttegrave og kanonstillinger. Desuden skulle de forstærkes ved at oversvømme det lavtliggende område mellem Ermelunden og Øresund, hvor en række bassiner og dæmninger var forberedt.

I tilfælde af krig ville man åbne Fæstningskanalens sluser ved Frederiksdal og ved Ermelunden, og lukke Lyngby Sø's afløb gennem Mølleåen. Furesøens vand ville så løbe ud og fylde bassinerne. Desuden skulle der ledes vand gennem kanalen og Gentofte Sø til Utterslev Mose, således at København ville blive beskyttet af en sammenhængende vandspærring fra Køge Bugt til Utterslev Mose og derfra til Øresundskysten ved Klampenborg.